

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Відокремлений структурний підрозділ «Рожищенський фаховий коледж
Львівського національного університету ветеринарної медицини та
біотехнологій імені С.З. Гжицького»**

ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОЩУВАННЯ ДОМАШНІХ ТВАРИН

ПРОГРАМА (ОРІЄНТОВНА)

**навчальної дисципліни
підготовки фахових молодших бакалаврів
спеціальності 204 Технологія виробництва і переробки
продукції тваринництва
в закладах фахової передвищої освіти**

**Рожище
2021**

Укладач:

Чижевська О.І. викладач технологічних дисциплін, спеціаліст першої кваліфікаційної категорії, ВСП «Рожищенський фаховий коледж ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького»

Рецензент:

Мосійчук Г. С., викладач технологічних дисциплін, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист ВСП «Рожищенський фаховий коледж ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького»

Рекомендовано цикловою комісією технологічних дисциплін ВСП «Рожищенський фаховий коледж ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького» (протокол від 02.02.2021 № 5)

Схвалено педагогічною радою ВСП «Рожищенський фаховий коледж ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького» (протокол від 22.02.2021 № 7)

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

“Технологія вирощування домашніх тварин”

Галузь знань	20 Аграрні науки і продовольство
Спеціальність	204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва
Освітньо-професійна програма	Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва
Освітньо-професійний ступінь	Фаховий молодший бакалавр

Кількість кредитів ЄКТС за освітньо-професійною програмою 2,0

Загальна кількість годин 60

Форма організації освітнього процесу та види навчальних занять, обсяг годин:

Навчальні заняття:

Лекції	22
Практичні заняття	8
Самостійна робота	30

Форма підсумкового контрольного заходу залік

ВСТУП

Програмою дисципліни “Технологія вирощування домашніх тварин” передбачено вивчення походження і еволюції домашніх тварин, морфологічних і фізіологічних особливостей собак, котів, класифікації порід, оцінювання екстер'єру, конституції і продуктивності, сучасного рівня селекційної роботи та технологій утримання, догляду, годівлі, виховання і дресури.

Міждисциплінарні зв'язки: “Анатомія і фізіологія сільськогосподарських тварин”, “Основи генетики і селекції сільськогосподарських тварин”, “Розведення сільськогосподарських тварин”, “Технологія відтворення сільськогосподарських тварин”, “Годівля сільськогосподарських тварин”.

Під час викладання матеріалу слід використовувати сучасні досягнення науки з розведення тварин різних видів, передового досвіду щодо технології утримання, догляду, годівлі, організації дресування собак, котів та інших домашніх улюбленців, а також використання в медицині, туризмі.

Метою викладання дисципліни є надання студентам спеціальних знань і вмінь щодо вивчення основних питань вирощування, годівлі, утримання та дресування собак, набуття практичних навичок з оцінювання екстер'єру й конституції собак, котів, а також особливостей вирощування у домашніх умовах гризунів, акваріумних рибок, декоративної птиці тощо.

Для активізації пізнавальної діяльності студентів та оптимального засвоєння навчального матеріалу на заняттях потрібно використовувати натуральні об'єкти, наочні посібники, а також технічні засоби навчання, різноманітні інформаційні та комп'ютерні системи, поєднуючи традиційні методи навчання з елементами інноваційних технологій, залучати для бесід і доповідей з окремих питань наукових працівників, фахівців галузі, проводити практичні заняття та екскурсії на спеціалізовані розплідники.

Для занять викладач має використовувати чинні нормативні документи державних органів, сучасні розробки і матеріали наукових установ України та інших держав.

Внаслідок вивчення дисципліни студенти повинні **знати:**

- класифікацію та характеристику порід собак та котів, найбільш поширених в Україні;
- технологію годівлі, утримання, догляду собак, котів, гризунів, декоративної птиці, декоративних рибок;
- умови дресування собак;
- основи селекції собак, котів та ін.

уміти:

- оцінювати екстер'єр домашніх улюбленців;
- організувати та проводити раціональну годівлю тварин, птиці і рибок;

•планувати розвиток галузі, використовувати передовий досвід вітчизняної і зарубіжної науки та практики.

Структура навчальної дисципліни є орієнтовною. Під час складання навчальної програми викладач може змінювати кількість годин, що відводиться на вивчення окремих тем, з обов'язковим збереженням загальної кількості годин, передбачених навчальним планом. Внесені зміни мають бути обговорені на засіданні циклової комісії та затверджені заступником директора з навчальної роботи.

1. ОРІЄНТОВНА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ		Тема		Обсяг годин для окремих видів навчальних занять і самостійної роботи			
№	назва	№	назва	лекції	практичні заняття	самостійна робота	разом
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Технологія вирощування собак	1.1.	Вступ. Конституція, екстер'єр та інтер'єр собак.	2	2	2	6
		1.2.	Племінної роботи у собаківництві, Породи собак.	2	2	4	8
		1.3.	Відтворення собак та вирощування цуценят.	2	-	4	6
		1.4.	Особливості годівлі та утримання собак.	2	2	2	6
		1.5.	Етіологія собак різних напрямів використання.	2	-	2	4
		1.6.	Дресування собак. Собачий спорт.	2	2	4	8
Всього за розділ				12	8	18	38
2.	Технологія вирощування котів	2.1	Біологічні особливості, породи та відтворення котів. Племінна справа у котівництві.	2	-	4	6
		2.2	Годівля, догляд та утримання котів	2	-	2	4
Всього за розділ				4	-	6	10
3.	Технологія вирощування гризунів у домашніх умовах.			2	-	2	4
Всього за розділ				2	-	2	4
4.	Технологія вирощування декоративної птиці.			2	-	2	4
Всього за розділ				2	-	2	4
5.	Технологія вирощування декоративних рибок.			2	-	2	4
Всього за розділ				2	-	2	4
Разом годин з навчальної дисципліни				22	8	30	60

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОЩУВАННЯ СОБАК

1.1. Вступ. Конституція, екстер'єр та інтер'єр собак

Значення дисципліни, її зміст. Значення собак, котів, домашніх гризунів для людини. Завдання дисципліни та зв'язок з іншими спеціальними та біологічними дисциплінами.

Історія і перспективи розвитку собаківництва в Україні та світі. Значення одомашнення тварин у розвитку людського суспільства. Походження собак. Дикі родичі собак. Біологічні особливості собак. Основні напрями розвитку собаківництва: службове, мисливське, спортивне та декоративне.

Ознаки, за якими визначаються типи конституції. Методи і принципи оцінювання екстер'єру собак різного напрямку. Статі собак, вади тіла та недоліки екстер'єру. Масі та відмітини. Вікові зміни та статеві відмінності екстер'єру. Визначення віку по зубах. Оцінка рухів псів. Інтер'єр собак різних порід.

Практичне заняття 1

Ознайомлення з правилами техніки безпеки при контакті з собаками.

1.2. Племінна робота у собаківництві. Породи собак

Методи розведення собак. Принципи добору і підбору. Племінний облік у собаківництві. Особливості добору за походженням, промірами, екстер'єром і конституцією. Розведення за лініями. Принципи виведення нових порід собак. Виставки і виводки собак. Ознаки, які слід враховувати під час вибору собаки.

Поняття про породу. Сучасний стан породного складу собак. Еволюція порід собак та принципи їх класифікації за: розміром, популярністю, призначенням, типом шерсті тощо. Класифікація порід за правилами МКФ.

Основні напрями селекції у собаківництві.

Семінарське заняття 1

Найпоширеніші породи собак в Україні. Характеристика породи: місце та методи виведення, особливості екстер'єру, показники відтворення, особливості дрессури, структура породи – типи, лінії, родини.

Основні задачі та правила організації виставок та виводок собак. Класифікація виставок собак за рангом та породами, які на них експонуються. Реєстрація собак, виставочні класи, порядок призначення експертів, правила проведення експертизи та конкурсів.

1.3. Відтворення собак та вирощування цуценят

Поняття про статеву зрілість кабелів і сук. Статевий цикл і його особливості у собак.

В'язка сук. Способи парування. Навантаження на кобеля за різних способів парування.

Штучне осіменіння сук. Підготовка інструментів та взяття сперми.

Підготовка до парувальної кампанії: підготовка сук і кобелів до парування, годівля та утримання їх у період підготовки до парування. Методи діагностування вагітності. Поведінка сук під час вагітності. Помилкова вагітність. Догляд за вагітною сукою. Аборти та їх профілактика.

Щеніння, його тривалість та ознаки настання. Догляд за сукою і цуценятами після щеніння. Правила присвоєння кличок цуценят. Документи обліку з відтворення собак.

Закономірності росту і розвитку молодняку. Вирощування цуценят-сисунів. Підгодівля підсисних сук і цуценят. Контроль за ростом і розвитком. Відлучення цуценят і вирощування відлученого молодняку.

Догляд за цуценятами. Виховання. Привчання до намордника. Оцінювання та відбір молодняку.

Проблема розмноження бездомних собак та регуляції їх чисельності.

1.4. Особливості годівлі і утримання собак

Потреба собак у поживних речовинах, норми годівлі, техніка годівлі, Загальні вимоги до годівлі собак.

Корми рослинного походження, санітарно-гігієнічні вимоги до них та використання в годівлі собак. Корми тваринного походження, характеристика поживності, способи підготовки до вигодовування. Молоко і молочні продукти в годівлі собак. Промислові корми для собак, їх класифікація та використання. Мінеральна поживність кормів для собак. Значення вуглеводів в живленні собак. Корми багаті вуглеводами. Чинники, які визначають повноцінну годівлю собак. Методи контролю повноцінності живлення собак.

Раціон для собак і принципи його складання.

Годівля племінних псів та сук. Санітарно-гігієнічні вимоги до годівлі цуценят.

Хвороби, що спричинюють корми і порушення техніки годівлі.

Утримання собак. Умови та способи утримання собак. Будова будиночків та їх обладнання, санітарно-гігієнічні вимоги до них. Заходи боротьби спрямовані на знищення патогенних і умовно патогенних організмів в зовнішньому середовищі у собаківництві (дегельмінтизація, дезінсекція і дератизація).

Догляд за собаками та їх вигул. Чищення тварин. Грумінг.

Особливості утримання сук, кобелів та службових собак різного фізіологічного стану. Ветеринарний захист.

Транспортування собак. Норми і правила. Догляд за собакою при транспортуванні.

Санітарно-гігієнічні вимоги до умов утримання цуценят.

Практичне заняття 2

Визначення норм годівлі та складання раціонів для собак різних статевікових груп та фізіологічних станів. Аналіз раціонів.

1.5. Етіологія собак різних напрямів використання

Поведінкові портрети груп порід. Вплив генетичних факторів на поведінку тварин. Соціалізація собаки. Статева ієрархія. Ігрова поведінка. Соціальна поведінка собаки і людська родина. Соціальна депривація. Дослідницька поведінка. Основні аспекти ольфакторної поведінки. Маркувальна поведінка. Агресивна поведінка. Спілкування собак між собою. «Розмови» собак. Почуття собак.

1.6. Дресирування собак. Собачий спорт

Поняття про дресирування собак. Встановлення контакту дресирувальника з собакою. Методи і способи дресирування. Організація навчально - дресирувального процесу, основні закономірності. Реакції поведінки собак та їх класифікація Базове дресирування. Спеціальне дресирування. Дресирування мисливських собак (гончі, норні, хорти, лягаві, лайки).

Підготовка собак для розшукової служби. Вибірка речей за запахом людини і вибірка людини за запахом її речі. Пошук людини по сліду і вибірка людини зі сліду. Обшук місцевості і приміщень.

Навички та правила їх вироблення у собак.

Стан і перспективи розвитку кінологічних видів спорту в Україні. Сучасні види собачого спорту. Аджиліті (класифікація снарядів, відбір собак, техніка підготовки). Поняття про вейтпуллінг. Етапи проведення змагань з флайболу (фрісбі). Поняття про фрістайл з собакою. Їзда на собачих упряжках, скіджоринг, байкджоринг та канікрос. Класи та програма курсу обідієнс, методи підготовки собак.

Тренування і підготовка собак до змагань. Вимоги до собак і принципи їх відбору. Правила проведення змагань. Організація суддівської колегії.

Практична заняття 3

Методика дресирування собак для охорони об'єкту та випасу худоби.

2. ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОЩУВАННЯ КОТІВ

2.1. Біологічні особливості, породи та відтворення котів. Племінна справа у котівництві

Значення одомашнення котів у розвитку людського суспільства. Походження і одомашнення котів. Дикі родичі. Біологічні особливості та видове різноманіття великих кішок. Біологічні особливості та видове різноманіття дрібних кішок.

Конституція та екстер'єр котів. Методи оцінки екстер'єру. Масті котів. Статі та їх характеристика. Вади та недоліки екстер'єру. Виставки котів. Кототерапія.

Сучасний стан породного складу котів. Еволюція порід котів та принципи їх класифікації. Найпоширеніші породи котів України. Місце та методи їх виведення, особливості екстер'єру, показники відтворення, структура породи – типи, лінії, родини. Методи створення порід.

Племінні кішки. Комплексна оцінка та методи її проведення. Документи по племінній роботі. Фелінологічні організації в різних країнах, їх завдання, склад і структура. Методи розведення котів. Принципи добору і підбору. Племінний облік у котівництві. Особливості добору за походженням, промірами, екстер'єром і конституцією. Розведення за лініями.

Принципи виведення нових порід котів.

Поняття про статеву зрілість і терміни її настання у котів і кішок. Статевий цикл і його особливості у кішок.

Підготовка до парувальної кампанії: підготовка кішок і котів до парування, годівля та утримання їх у період підготовки. Парування кішок. Підготовка інструментів та взяття сперми у котів. Штучне осіменіння кішок.

Вагітність, її тривалість та перебіг. Методи діагностування вагітності. Аборти та їх профілактика.

Пологи, догляд за кішкою і кошенятами. Контроль за ростом і розвитком кошенят. Правила присвоєння кличок. Документи обліку з відтворення котів. Вирощування молодняку котів. Проблема розмноження бездомних котів та регуляції їх чисельності.

2.4. Годівля, догляд та утримання котів

Потреба котів у поживних речовинах, норми годівлі, техніка годівлі, Загальні вимоги котів до годівлі .

Корми рослинного походження, санітарно-гігієнічні вимоги до них та використання у годівлі котів. Корми тваринного походження, характеристика поживності, способи підготовки до вигодовування. Молоко і молочні продукти в годівлі котів. Промислові корми для котів, їх класифікація та використання.

Раціон для котів і принципи його складання. Аналіз раціонів і їх значення в оцінці повноцінності живлення.

Хвороби, що спричинюють корми і порушення техніки годівлі.

Годівля племінних котів. Годівля племінних кішок. Санітарно-гігієнічні вимоги до годівлі кошенят.

Умови утримання котів. Будова будиночків та їх облаштування, санітарно-гігієнічні вимоги до них. Заходи боротьби спрямовані на знищення патогенних і умовно патогенних організмів в зовнішньому середовищі в котівництві (дегельмінтизація, дезінсекція і дератизація). Ендопаразити кішок, їх класифікація та характеристика. Заходи боротьби з ними. Ектопаразити кішок. Їх характеристика, класифікація і заходи боротьби з ними.

Гігієнічні вимоги при наявності кішок в квартирі. Хвороби загальні для котів і людини (зооантропонози), їх профілактика.

Виховання котів. Особливості поведінки. Діяльність котів.

Догляд за котами та їх виховання. Транспортування котів. Необхідний інвентар для догляду.

Санітарно-гігієнічні вимоги до умов утримання кошенят. Привчання до лотка.

Правила виховання кошенят.

3. ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОЩУВАННЯ ГРИЗУНІВ У ДОМАШНІХ УМОВАХ

Біологічні особливості хом'яків, пацюків, морських свинок, шиншил декоративних кролів та сицилійських білок. Одомашнення гризунів. Дикі родичі. Конституція та екстер'єр гризунів різних видів. Породи хом'яків, морських свинок та декоративних кролів.

Відтворення гризунів різних видів у домашніх умовах.

Корми для гризунів. Особливості годівлі гризунів різних статевих-вікових груп та видів. Техніка годівлі. Хвороби, що спричинюють корми і порушення техніки годівлі.

Особливості утримання гризунів. Вимоги до облаштування кліток та вольєрів. Іграшки для тварин. Санітарно-гігієнічні вимоги до утримання гризунів. Параметри мікроклімату. Правила догляду за гризунами. Профілактика хвороб.

4. ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОЩУВАННЯ ДЕКОРАТИВНОЇ ПТИЦІ

Біологічні особливості попугаїв, канарок. Історія приручення та дикі родичі. Конституція та екстер'єр декоративної птиці різних видів. Породи попугаїв і канарейок.

Особливості відтворення декоративної птиці різних видів. Шлюбний період. Облаштування гнізда. Висиджування яєць.

Корми для попугаїв, канарейок. Особливості годівлі декоративної птиці.

Особливості утримання птахів різних порід. Види кліток та вимоги до їх облаштування. Санітарно-гігієнічні вимоги до умов утримання. Параметри мікроклімату. Догляд у домашніх умовах.

5. ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОЩУВАННЯ АКВАРІУМНИХ РИБОК

Екстер'єр рибок. Види та породи декоративних рибок. Хижі риби. Тривалість життя рибок різних видів. Співіснування різних видів.

Особливості розмноження різних видів декоративних риб.

Корми для акваріумних рибок. Особливості годівлі рибок різних видів.

Утримання акваріумних рибок. Види акваріумів. Вимоги до води. Правила зміни води. Облаштування акваріумів. Температурний режим та аерація. Вимоги до обладнання акваріумів. Правила посадки рибок. Догляд. Профілактика хвороб.

Лікування акваріумними рибками.

3. САМОСТІЙНА РОБОТА

Основним завданням закладів освіти на сучасному етапі розвитку суспільства є формування творчої особистості фахівця, здатного до самостійного підвищення фахового рівня, самоосвіти, креативності, інноваційної діяльності. Щоб залучити студента до активного здобуття знань неocenенною є роль самостійної роботи.

В орієнтовній структурі навчальної дисципліни до кожного розділу вказано кількість годин, відведена на самостійне вивчення. Самі ж теми самостійного вивчення визначає викладач, що забезпечуватиме його творче ставлення до праці, надасть можливості розвивати педагогічно-доцільну лінію співпраці та перетворити свій предмет на засіб формування всебічно розвиненої особистості студента.

Визначені теми самостійного вивчення мають бути відображені в робочій навчальній програмі, розглянуті на засіданні предметної (циклової) комісії та затверджені заступником директора з навчальної роботи.

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА І ДЖЕРЕЛА

1. Анатомія і фізіологія собаки / П.А. Дехтяров, та ін. Харків: ІЕКВМ, 2004.164 с.
2. Біологія собаки: навч. посіб./ О.В.Іванова, та ін.; за ред. О.Л.Трофименка. Миколаїв, 2010. 351 с.
3. Володин В.Б. Общий курс дрессировки собак разных пород. Москва:ООО Изд-во АСТ; Донецк: Сталкер, 2005.-61 с.
4. Гилл Д. Кошки/ пер. с англ. М. Непомнящего. — Москва: ООО Издательство АСТ, 2001. 256 с Поліщук Ф. Й., Трофименко О.Л. Кінологія: Підруч. для вищ. навч. закл. Київ, Ірпінь: ВТФ Перун, 2007. 1000 с.
5. Гігієна та годівля собак: навч.посіб. / М.О. Захаренко та ін. Київ: в-тво НУБП, 2011. 165 с.
6. Экстерьер собак и методы его оценки: учебное пособие для обучающихся по направлению подготовки бакалаврата «Зоотехния» сост. С. Г. Штеркель ; М-во науки и высшего образования Рос. Федерации, Федер. гос. бюджет. образоват. учреждение высш. образования Петрозавод. гос. ун-т. Петрозаводск : Издательство ПетрГУ, 2019. с.350
7. Кінологія: утримання та годівля собак: навч. посіб. / В.А. Бурлака та ін. Житомир, Вид-во “Волинь”, 2004. – 412 с.
8. Норми добового годування службових собак: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.06.92 №336.
9. Основи акваріумістики: навч. посіб. для вищ. навч. закл. Білявцева В.В., Мушит С.О., Вінниця, 2020.– 233 с.
10. Пономарев В.Т. Искусство дрессировки. Москва: ООО Изд-во АСТ; Донецк: Сталкер, 2005.155 с.
- 11.Псалмов М.Г. Книга собаковода. Москва: Росагропромиздат, 1990. 191 с.
- 12.Журнали Тваринництво України та ін.
- 13.Глобальна мережа Internet.